

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра соціально-економічної географії і регіонознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
Антон ПАНТЕЛЕЙМОНОВ

2020 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ПРАКТИКУМ: КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ГЕОУРБАНІСТИЦІ

рівень вищої освіти	<u>бакалавр</u>
галузь знань	<u>10. Природничі науки</u>
спеціальність	<u>106. Географія</u>
освітня програма вид дисципліни	<u>Геоурбаністика, регіоналістика та країнознавство</u> <u>обов'язкова</u>
факультет	<u>геології, географії, рекреації і туризму</u>

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету (інституту, центру)

“ 31 ” серпня 2020 року, протокол № 14

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Людмила КЛЮЧКО к. геогр. н., доцент, доцент кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства

Програму схвалено на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства

Протокол від “25” серпня 2020 року № 6

Завідувач кафедри

Людмила НСМЕЦЬ

Програму погоджено методичною комісією геології, географії, рекреації і туризму

Протокол від “31” серпня 2020 року № 13

Голова методичної комісії

Олександр ЖЕМЕРОВ

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Практикум: Комп'ютерні технології в геоурбаністиці» складена відповідно до освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів за спеціальностями 106 Географія, освітньо-професійними програмами «Геоурбаністика, регіоналістика та країнознавство».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Метою** навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з використанням комп'ютерних засобів, методів, технологій організації та проведення геоурбаністичних досліджень, а також представленням їх результатів.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- ознайомити студентів з методами використання стандартного пакету Microsoft Office 2010 при проведенні геоурбаністичних досліджень;
- навчити студентів працювати з текстовими і графічними редакторами, форматовувати текст, будувати графіки, діаграми, гістограми, поверхні, а також виконувати розрахунки у програмі Microsoft Office Excel 2010;
- навчити створювати та аналізувати картографічні зображення у програмі MapInfo Professional 9.5;
- навчити створювати презентації та презентувати результати геоурбаністичних досліджень за допомогою Microsoft Office PowerPoint 2010 та Microsoft Publisher 2010;
- ознайомити студентів з особливостями використання графічних зображень при візуалізації результатів досліджень;
- вдосконалення вмінь використання мережі Інтернет для отримання та поширення геоурбаністичних інформації;
- сформувати навички використання комп'ютерних програми для виконання рефератів, практичних, курсових та дипломних робіт.

1.3. *Кількість кредитів* – 4

1.4. *Загальна кількість годин* – 120 годин.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	
Семестр	
3-й	
Лекції	
Практичні, семінарські заняття	
64 год.	.
Самостійна робота	
56 год.	

1.6. *Заплановані результати навчання.* Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких *результатів навчання*: знати і вміти використовувати:

сучасні комп'ютерні технології, які використовуються для збору, зберігання, обробки, аналізу, передачі географічної інформації; можливості Microsoft Office 2010 для відображення інформації у графічному вигляді; алгоритми створення графіків, діаграм, гістограм та основи проведення розрахунків у програмі Microsoft Office Excel 2010; етапи та особливості створення презентацій у програмі Microsoft Office PowerPoint 2010; можливості Microsoft Publisher 2010 для створення буклетів; алгоритми створення картографічних зображень у програмі MapInfo; правила оформлення рефератів, практичних, курсових та дипломних робіт.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Робота з географічною інформацією за допомогою Microsoft Word 2010 та Microsoft Office Excel 2010.

Тема 1. Microsoft Word 2010. Робота з текстом і таблицями.

Інтерфейс. Робота з файлами. Робота з документами. Створення тексту. Редагування документу. Оформлення тексту: шрифт, абзац, список, стилі, тема. Автоматическая верстка строк. Выделение текста. Техника выделения. Буфер обмена. Конвертация документов. Непечатаемые символы. Створення таблиць. Робота з таблицями. Додавання елементів таблиці. Додавання рядків. Додавання стовпців. Об'єднання і поділ осередків. Видалення таблиці. Зміна розмірів елементів таблиці. Сортуння даних в таблиці. Обчислення в таблиці.

Тема 2. Microsoft Word 2010. Графічні можливості. Правила оформлення залікових робіт.

Графічні можливості. Особливості створення, роботи, застосування графічних елементів: ілюстрацій (рисуноків, картинок, фігур, діаграм, знімків в документах, та при оформленні результатів суспільно-географічних досліджень. Підготовка до друку та друк документу. Правила оформлення рефератів, практичних, курсових та дипломних робіт. Стилi цитування. Оформлення цитувань та списку посилань у наукових працях за вимогами. Вимоги щодо оформлення списку цитувань.

Тема 3. Електронні таблиці Microsoft Office Excel 2010.

Інтерфейс. Робота з файлами. Робота з документами. Ввід і редагування даних. Створення таблиць.

Додавання елементів таблиці. Додавання рядків. Додавання стовпців. Об'єднання і поділ осередків. Видалення таблиці. Зміна розмірів елементів таблиці. Сортуння даних в таблиці. Обчислення в таблиці.

Тема 4. Розрахунки і візуалізація даних у Microsoft Office Excel 2010.

Основи розрахунків. Використання функцій. Форматування даних. Форматування таблиць. Робота з даними. Робота з діаграмами. Типи та види діаграм, особливості їх побудови та використання. Зміна макета або стилю діаграми. Додавання або видалення назв і міток даних. Друк документів.

Розділ 2. Географічні інформаційні системи. MapInfo Professional 9.5.

Тема 1. Основи роботи з MapInfo Professional 9.5.

Оцифровування картографічних зображень засобами ГІС. Основи автоматичного оцифровування географічної інформації. Програмне середовище MapInfo. Основні відомості про робоче середовище.

Панель інструментів MapInfo Professional. Гарячі клавіші. Використання робочих наборів. Робота з шарами. Робота з даними: база даних, ввід, відображення, редагування, зберігання даних.

Тема 2. Робота з таблицями в MapInfo Professional 9.5. Виборки і запити.

Робота з таблицями. Створення об'єктів: полігонів, поліліній, точкових об'єктів. Виборки і запити.

Тема 3. Створення тематичних карт. Робота зі звітами.

Нанесення основних елементів картографічного зображення. Автоматизація створення картографічних творів. Створення тематичної карти. Оцифровка растрових картографічних матеріалів. Створення різних видів тематичних карт. Робота з легендами карт. Оформлення карт для друку і експорту. Збереження, друк та імпорт графічних файлів. Робота зі звітами. Взаємодія векторних ГІС з графічними редакторами та іншими програмними засобами.

Розділ 3. Презентація результатів суспільно-географічних досліджень.

Тема 1. Основи створення презентацій у Microsoft Power Point 2010.

Основи роботи зі слайдами. Робота в презентації зі шрифтами і текстом. Додавання рисунків та інших об'єктів. Поняття теми слайду.

Тема 2. Робота зі слайдами в Microsoft Power Point 2010.

Додавання звукових ефектів, таблиць, діаграм, відеофрагментів. Анімація об'єктів. Створення автоматичної презентації. Підготовка презентації до показу та друку.

Тема 3. Створення буклетів у Microsoft Publisher 2010.

Робота з текстом. Робота з зображеннями і об'єктами. Створення макету буклету.

Назви модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Робота з географічною інформацією за допомогою Microsoft Word 2010 та Microsoft Office Excel 2010						
Тема 1. Microsoft Word 2010. Робота з текстом і таблицями.	10		6			4
Тема 2. Microsoft Word 2010. Графічні можливості. Правила оформлення залікових робіт.	10		6			4
Тема 3. Електронні таблиці Microsoft Office Excel 2010.	10		6			4

Тема 4. Розрахунки і візуалізація даних у Microsoft Office Excel 2010. Особливості створення графіків і діаграм у Microsoft Excel 2010	10		6			4
<i>Разом за розділом 1</i>	40		24			16
Розділ 2. Географічні інформаційні системи. MapInfo Professional						
Тема 1. Основи роботи з MapInfo Professional 9.5.	16		8			8
Тема 2. Робота з таблицями в MapInfo Professional 9.5. Вибірki і запити.	16		8			8
Тема 3. Створення тематичних карт. Робота зі звітами.	18		10			8
<i>Разом за розділом 2</i>	50		26			24
Розділ 3. Презентація результатів суспільно-географічних досліджень						
Тема 1. Основи створення презентацій у Microsoft Power Point 2010.	10		6			4
Тема 2. Робота зі слайдами в Microsoft Power Point 2010.	10		4			6
Тема 3. Створення буклетів у Microsoft Publisher 2010.	10		4			6
<i>Разом за розділом 3</i>	30		114			18
Усього годин	120		64			56

Лекції за навчальним планом не передбачені.

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Особливості форматування тексту і робота з таблицями у Microsoft Word 2010.	6
2.	Використання графічних можливостей Microsoft Word 2010.	6
3.	Робота з електронними таблицями Microsoft Excel 2010.	6
4.	Проведення розрахунків і використання функцій у Microsoft Excel 2010. Особливості створення графіків і діаграм у Microsoft Excel 2010.	6
5.	Використання робочих наборів в MapInfo Professional. Робота з шарами в MapInfo Professional	8
6.	Робота з таблицями MapInfo Professional. Створення запитів і виборок в MapInfo Professional	8
7.	Особливості створення тематичних карт в MapInfo Professional.	10

	Робота зі звітами в MapInfo Profession	
8.	Створення презентації у Microsoft Power Point 2010.	6
9.	Створення презентації за конкретними результатами дослідження у Microsoft Power Point 2010.	4
10.	Презентація результатів досліджень у вигляді буклетів.	4
	<i>Разом</i>	<i>64</i>

5. Завдання для самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин
1	Процедури редагування документів у Microsoft Word 2010.	4
2	Побудова блок-схем та графіків у Microsoft Word 2010.	4
3	Особливості роботи з даними у Microsoft Office Excel 2010.	4
4	Особливості роботи з функціями у Microsoft Office Excel 2010.	4
5	Особливості відображення суспільно-географічної інформації у MapInfo Professional 9.5.	8
6	Використання робочих наборів у MapInfo Professional 9.5.	8
7	Створення об'єктів на картосхемах у MapInfo Professional 9.5.	5
8	Створення картосхем для відображення демографічних даних у MapInfo Professional 9.5.	3
9	Робота з шаблонами у Microsoft Office PowerPoint 2010.	4
10	Особливості роботи з об'єктами у Microsoft Office PowerPoint 2010.	6
11	Особливості відображення результатів суспільно-географічного дослідження у Microsoft Office PowerPoint 2010.	6
	<i>Разом</i>	<i>56</i>

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом

7. Методи контролю

Експрес-опитування, виконання практичних завдань, підсумковий контроль.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Дисципліна складається з трьох розділів. Підсумкова оцінка за 100- бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

- поточного оцінювання практичних робіт з відповідних тем (максимум 50 балів);
- поточної контрольні роботи (максимум 10 балів);
- підсумкової (залікової) контрольної роботи (максимум 40 балів).

Поточне тестування та самостійна робота										Контрольна робота	Разом	залік	Сума
Розділ 1				Розділ 2			Розділ 3				60	40	100
T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T1	T2	T3				
										10			

5	5	5	5	5	5	5	5	5	5				

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

Практичні роботи оцінюються за такими критеріями:

1 бал – практична робота виконана не повністю, містить суттєві помилки, оформлена не за вимогами.

2 бали – практична робота виконана не повністю, є помилки.

3 бали – практична робота виконана фрагментарно; розкриті лише окремих позицій.

4 бали – практична робота виконана послідовно, але недостатньо структурована; є певні незначні недоліки (не повністю/неправильно підписано тощо);

5 балів – робота виконана правильно, структурована; є розуміння матеріалу, яке включає узагальнені, систематизовані позиції, висновки.

При організації навчання за даним курсом передбачено особливості навчального процесу в умовах адаптивного карантину згідно з наказами і рекомендаціями МОН України і наказу Ректора Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна № 0202-1/260 від «07» серпня 2020р.

10. Рекомендована література

Основна література

1. MapInfo Professional Версия 9.5. Руководство пользователя / Русский перевод. Владимир Журавлёв, Алексей Колотов, Камиль Мусин, Всеволод Николаев. - ООО “ЭСТИ МАП”, 2008. – 622 с.
2. Березовський В.С. Основи комп'ютерної графіки / В.С. Березовський, Потієнко В.О., Завадський І.О. – К.: Видавнича група ВНУ, 2019. – 320 с.
3. Боровиков В. STATISTICA. Искусство анализа данных на компьютере: Для профессионалов. В. Боровиков. 2-е изд. – СПб: Питер, 2003. – 688 с.
4. Васильков Ю.В. Компьютерные технологии вычислений в математическом моделировании: Учебное пособие для вузов: / Юрий Викторович Васильков, Наталья Николаевна Василькова. - М.: Финансы и статистика, 2004. - 255 с.: ил.

5. Веселовська Г.В. Комп'ютерна графіка : Навчальний посібник для вузів / Г. В. Веселовська, В. Є. Ходаков, В. М. Веселовський . - Херсон : ОЛДІ-плюс, 2014. – 582 с.
6. Веселовська Г.В. Комп'ютерна графіка : Навчальний посібник для вузів. / Г.В. Веселовська, В.Є. Ходаков, В.М. Веселовський. – Херсон: КОНДОР, 2009. – 584 с.
7. Газенаур Е.Г. Компьютерные технологии в науке и образовании. Конспект лекций. Ч. 1: учебно-методическое пособие: / Екатерина Геннадьевна Газенаур. - Томск: Издательство Томского государственного педагогического университета, 2019. - 155 с.
8. Гиляревский Р. С. Основы информатики. Курс лекций / Руджеро Сергеевич Гиляревский. - М.: Экзамен, 2003. - 319 с.: ил. - Библиогр. в подстроч.примеч.
9. Жвалевский А.В. Компьютер без напряжения: энциклопедия / Андрей Валентинович Жвалевский. - СПб.; М.; Х.; Минск : Питер, 2010. - 587 с.: ил.
10. Кашеев Л. Б.. Информатика. Основы комп'ютерної графіки: Навчальний посібник / Л. Б. Кашеев, С. В. Коваленко.— Х.: Видавництво «Ранок», 2011. – 160 с.
11. Компьютерная графика / С. В. Глушаков, А. В. Капитанчук, Е. В. Вещев, Г. А. Кнабе . – 3-е изд., доп. и перераб. – Х. : Фолио, 2006. – 511 с.
12. Коцюбинський А.О. Компьютерная графика : Практ. пособие / А.О. Коцюбинський, С.В. Грошев. – М. : Техноложки-3000, 2001. – 750 с.
13. Немцова Т.И. Компьютерная графика и web-дизайн. Практикум: Учебное пособие / Т.И. Немцова, Ю.В. Назарова. – М. : ИД "Форум", 2010. – 288 с.
Современные компьютерные технологии: учебное пособие для вузов: / Коллект. автор, Пушкарь, Александр Иванович. - Х.: ИД "ИНЖЭК", 2004. - 463 с.: ил.
14. Шафрин Ю. А. Информационные технологии: в 2 ч. Ч.1: Основы информатики и информационных технологий / Юрий Алексеевич Шафрин. - М.: Лаборатория Базовых Знаний, 2000. - 316 с.

Допоміжна література

1. Статистичні збірники «Україна в цифрах» та «Щорічник Харківської області».
2. Дабижа Г. Н. Компьютерная графика и верстка: CorelDRAW, Photoshop, PageMaker. - СПб.; М.; Х.; Минск : Питер, 2007. – 270 с.
3. Джамса Крис. Креативный Web-дизайн. HTML, XHTML, CSS, JavaScript, PHP, ASP, ActiveX. Текст, графика, звук и анимация : перевод с : англ. - М.; СПб.; К. : ДиаСофтЮП, 2005. – 664 с.
4. Економічна і соціальна географія: Навчально-методичний посібник з основ наукових досліджень, виконання курсових і кваліфікаційних робіт. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2004. – 190 с.
5. Журнали: Економіст, Економіка України, Регіональна економіка, Соціально-економічні дослідження в перехідний період, Український географічний журнал, Економіка промисловості, Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна: серія «Економіка», «Геологія – Географія – Екологія».
6. Капралов Е.Г., Кошкарєв А.В. Тикунов В.С. Геоинформатика. – М.:Academia, 2005 – 448 с.
7. Компьютерная графика: / С. В. Глушаков, А. В. Капитанчук, Е. В. Вещев, Г. А. Кнабе . – 3-е изд., доп. и перераб.. - Х. : Фолио, 2006. – 511 с.
8. Петров М. Н. Компьютерная графика : Учебник для вузов. / М. Н Петров. – [3-е изд.]. – СПб.; Питер, 2011. - 544 с.

Інформаційні ресурси

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Харківська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kharkivoda.gov.ua>
3. Офіційна сторінка Microsoft Office [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://office.microsoft.com/uk-ua/>
4. Офіційний сайт STATSOFT [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.statsoft.com/#>
5. Офіційний сайт MapInfo Pro – Desktop GIS [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pbinsight.com/welcome/mapinfo/>
6. Карти Google [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://maps.google.com.ua/>